

— ασπ'ωου μας ενώνουν
— ασπ'ωου μας διακρίνουν
— ασπ'ωου μας διακρίνουν τις περισσότερες παρατηρήσεις με εσω μαρτυρίες
— ασπ'ωου μας ενώνουν και ωρέκει να μας διακρίνουν
— ασπ'ωου μας ενώνουν
ΝΕΟ Σχέδιο με εσω μαρτυρίες
Ναυ/γμ.

ΣΧΕΔΙΟ ΟΜΙΛΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΟΙΚΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ
ΤΟΥ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ
ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Φίλοι και φίλες,

Λίγα χρόνια πριν το τέλος της δεύτερης χιλιετίας η ανθρωπότητα βρίσκεται σε μια κρίσιμη καμπή. Και σε αυτή την καμπή λίγοι μπορούν να αμφισβητήσουν τη σημασία της Ενωμένης Ευρώπης. Το μέγεθος της απόστασης που έχουμε διανύσει όλοι μαζί.

Πόσοι, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, μπορούσαν να φανταστούν ότι η ευρωπαϊκή ήπειρος θα γνώριζε μια τόσο μακρά περίοδο όχι μόνο ειρήνης, αλλά και συνεργασίας; Ποιος μπορούσε, πριν είκοσι χρόνια, να οραματιστεί την οικονομική και νομισματική ένωση χωρών που επί αιώνες βρίσκονταν σε αντίπαλα χαρακώματα;

Φίλες και φίλοι,

Η οικονομική και νομισματική ενοποίηση της Ευρώπης πρέπει να ολοκληρωθεί. Αποτελεί το αναγκαίο εφελτήριο για την αναβάθμιση της θέσης όλων μας στο παγκόσμιο στερέωμα.

Όμως η Ευρώπη χρειάζεται μια νέα πνοή. Όχι μόνο για να ολοκληρωθεί το έργο που έχει αρχίσει αλλά και για να εξερευνηθούν

νέα πεδία, να αντιμετωπισθούν νέες προκλήσεις, να επιλυθούν νέα προβλήματα.

Τρεις είναι οι μείζονες εξελίξεις, που σημαδεύουν την εποχή μας. Που ανατρέπουν παγιωμένους τρόπους σκέψης και σχήματα. Αλλά που ταυτόχρονα απελευθερώνουν μια νέα δυναμική, διαμορφώνουν νέα πεδία πολιτικής αντιπαράθεσης, ανοίγουν καινούργιες προκλήσεις.

Η πρώτη εξέλιξη είναι **η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας**. Αλλάζει ριζικά τις δομές στην παραγωγή, αποδυναμώνει σύνορα, πιέζει το παραδοσιακό κοινωνικό μοντέλο. Όλο και περισσότερο γίνεται φανερό ότι βασικές πτυχές αυτής της πορείας δεν είναι αναστρέψιμες, ότι δεν υπάρχουν τρόποι αναστολής της. Η πορεία αυτή όμως δεν είναι μονοσήμαντη: η είσοδος προϊόντων και εργασίας στην παγκόσμια αγορά οδηγεί στη διάνοιξη νέων πεδίων οικονομικής δραστηριότητας ή πολιτιστικής συνεργασίας. Διευρύνει τα παραδοσιακά πεδία.

Το νέο διεθνές περιβάλλον αποτελεί ένα ακόμα πεδίο αναμετρήσεων. Ένα πεδίο στο οποίο πρέπει να αγωνισθούμε για να κατακτήσουμε μια θέση ισχύος, ανταγωνιστικότητας, ευημερίας. Αλλά και ένα πεδίο στο οποίο πρέπει να αναζητήσουμε νέους ρυθμιστικούς μηχανισμούς. Νέους κανόνες που, χωρίς να αποτελούν επιστροφή στο παρελθόν, θα αποτρέπουν φαινόμενα ανεξέλεγκτα όπως αυτά που απειλούν τη σταθερότητα, την ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή.

Η πρώτη μεγάλη πρόκληση της εποχής μας είναι: **πώς μπορεί να συνδυαστεί η πορεία της παγκοσμιοποίησης με την ανάγκη να επιβληθεί ένα ρυθμιστικό πλαίσιο;**

Η δεύτερη εξέλιξη, που συνδέεται με την προηγούμενη, είναι η **αλλαγή των λειτουργιών του κράτους- έθνους.**

Η συγκεντρωτική εθνική εξουσία βαθμιαία αδυνατίζει. Τα παραδοσιακά μέσα άσκησης της πολιτικής αποδεικνύονται ανενεργά. Το κράτος-έθνος υποχωρεί: το κράτος συμμετέχει λιγώτερο σε διαδικασίες γεωπολιτικού χαρακτήρα και περισσότερο σε διαδικασίες διακρατικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα. Παράλληλα ατονεί το ενδιαφέρον του πολίτη για την κεντρική πολιτική σκηνή.

Η επιστροφή στον συγκεντρωτικό κράτος-έθνος, στο κράτος-προστάτη, στον κορπορατισμό είναι κινήσεις οπισθοφυλακής. Η νέα πραγματικότητα απελευθερώνει μια νέα δυναμική: Η εξουσία μεταφέρεται σε περισσότερα επίπεδα και κέντρα λήψης αποφάσεων. Διαχέεται στην κοινωνία, αλλά και σε υπερεθνικούς οργανισμούς. Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αποδεικνύεται το σημαντικότερο πολιτικό εγχείρημα στα τέλη του αιώνα μας, ενώ άλλες μικρότερης εμβέλειας μεταλλαγές συναθροίζουν μια νέα πραγματικότητα. Νέα σχήματα συνεργασίας μεταξύ των λαών αναδύονται.

Και εδώ τίθεται η κρίσιμη πρόκληση: Σε ποιες βάσεις διαμορφώνεται μια συνολική συναίνεση στην Ευρώπη, στις περιφέρειες, στις τοπικές κοινωνίες για ζητήματα όπως: Ποιός είναι σήμερα ο ρόλος του Κράτους, ποιά η αποστολή του δημόσιου τομέα; Τί σημαίνει ισότητα και τι δικαιοσύνη; Πώς διαμορφώνουμε ένα βιώσιμο ιστό κοινωνικής ασφάλειας; Πώς μπορεί να κερδηθεί η εμπιστοσύνη του πολίτη; Πώς νομιμοποιούνται οι νέες, υπερ-κρατικές ή περιφερειακές, εξουσίες;

Με δυο λόγια η δεύτερη κρίσιμη πρόκληση της εποχής μας είναι: **Πώς μπορεί να εξασφαλισθεί η συμμετοχή και η συναίνεση των πολιτών ως προς τους νέους φορείς εξουσίας; Πώς ενισχύουμε την κοινωνία των πολιτών;**

Η τρίτη εξέλιξη είναι φαινομενικά αντιφατική: Από τη μια πλευρά, η γενίκευση της ανασφάλειας των πολιτών. Η συνεχής αυτονόμηση του ατόμου από πολιτικούς, κοινωνικούς και φυσικούς δεσμούς αφήνει το άτομο εκτεθειμένο σε όλο και περισσότερους κινδύνους. Οι ραγδαίες αλλαγές στην τεχνολογία και την οικονομία, οι δημογραφικές αλλαγές, τα νέα μεταναστευτικά ρεύματα, η αδυναμία προσαρμογής σε υπερβολικά γρήγορους ρυθμούς, δημιουργούν νέα κοινωνικά προβλήματα. Το παραδοσιακό κράτος πρόνοιας δεν μπορεί να αντεπεξέλθει στις νέες μορφές κοινωνικής ανισότητας, στην ανεργία, στον κοινωνικό αποκλεισμό. Την αποδυνάμωση της οικογένειας δεν την αναπληρώνουν άλλοι θεσμοί. Η ανασφάλεια για το σήμερα, η αβεβαιότητα για το αύριο δηλητηριάζουν την κοινωνική συνοχή και πλήττουν την ίδια την πολιτική συμβίωση.

Από την άλλη, αναδεικνύεται ένα αντίρροπο φαινόμενο, που επιτρέπει αισιοδοξία. Οι Ευρωπαίοι πολίτες δεν δείχνουν να νοσταλγούν τους παραδοσιακούς δεσμούς. Αντίθετα δυσπιστούν απέναντι στις παρωχημένες συλλογικότητες και επιμένουν όλο και περισσότερο στη σημασία της ελευθερίας και της αξίας του ατόμου. Ο σύγχρονος πολίτης έχει συναίσθηση της ατομικότητάς του. Και η αίσθησή του είναι, σε μεγάλο βαθμό, αίσθηση αισιοδοξίας και εμπιστοσύνης. Εμπιστοσύνης στις δυνατότητες και την αξιοπρέπειά του. Χωρίς να μένει εγκλωβισμένος σε έναν άκρατο εγωισμό, ο σύγχρονος πολίτης αντιδρά θετικά στις ευκαιρίες που ανοίγονται

μπροστά του. Όταν παύει να δυναστεύεται και να αλλοτριώνεται, αναπτύσσει τη δημιουργικότητα και την επινοητικότητα του.

Έτσι η τρίτη μεγάλη πρόκληση που αντιμετωπίζουμε σήμερα είναι: **Με ποιες πολιτικές μπορούμε να προάγουμε την ελευθερία του ατόμου και να περιορίζουμε συγχρόνως την κοινωνική ανασφάλεια.**

Φίλες και φίλοι,

Ίσως κάποιοι πουν: σωστά όλα αυτά αλλά δεν ισχύουν για την Ελλάδα! Είναι όμως έτσι; Θα ήθελα να σταθώ σε αυτό το σημείο. Παράλληλα με αυτές τις τάσεις, που διατρέχουν συνολικά την Ευρώπη, σε κάθε χώρα διαμορφώνονται εξελίξεις με τα δικά τους ιδιαίτερα γνωρίσματα.

Η Ελλάδα δεν είναι πια όπως τη θέλουν κάποια παραδοσιακά πρότυπα. Δεν είναι η Ελλάδα της φτωχολογιάς και των χαμόσπιτων που ξέραμε. Η ευημερία γίνεται κτήμα όλο και περισσότερων. Κάποιοι δεν καταδέχονται πλέον να κάνουν κάποιες δουλειές έστω κι αν είναι άνεργοι. Από χώρα εξαγωγής ανθρώπινου δυναμικού γίνεται χώρα υποδοχής μεταναστών. Απαιτεί μια νέα μεταναστευτική πολιτική.

Η Ελλάδα διανύει μια φάση βαθιάς ποιοτικής αλλαγής των κοινωνικών, πολιτισμικών και οικονομικών της δομών, η οποία δεν έχει προηγούμενο τα τελευταία 60 ή 70 χρόνια. Η χώρα μας έχει μεταβεί από μια κατάσταση κλειστής κοινωνίας σε μια κατάσταση εξωστρέφειας και κινητικότητας. Η αλλαγή αυτή συντελείται

καθημερινά και με μεγάλη ταχύτητα. Πολύ μεγαλύτερη από ό,τι σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Αυτό το γεγονός, της γρήγορης μετάβασης στο νέο, δημιουργεί μια δικαιολογημένη αβεβαιότητα. Μια εύλογη ανασφάλεια που διαποτίζει ευρύτερα τμήματα της ελληνικής κοινωνίας και κυρίως τα ασθενέστερα οικονομικά και κοινωνικά στρώματα. Και σ' αυτή την ανασφάλεια πρέπει να σκύψουμε με πρόσθετη ευαισθησία.

Συγχρόνως, αν κάτι κάνει την εποχή μας ελπιδοφόρα, είναι το ρεύμα των ατομικών και συλλογικών δυνάμεων της κοινωνίας. Το βάθος της δημιουργικότητας. Δημιουργικές και ζωντανές δυνάμεις δεν βρίσκονται μόνο σε χώρους πρωτοπορίας ή σε χώρους με ευαίσθητες κεραίες. Ούτε μόνο στους χώρους της έρευνας και του πολιτισμού, αλλά σε όλο το εύρος της κοινωνίας: Από τον έφηβο που συνθέτει σ' ένα μουσικό συγκρότημα με τους φίλους του, τον βιομήχανο που εκσυγχρονίζει την αλυσίδα παραγωγής του, μέχρι το συνεταιρισμό γυναικών που θέτει σε λειτουργία έναν ξενώνα. Πότε είχαμε στη χώρα μας τόσους ικανούς επιχειρηματίες, τόσους άξιους επιστήμονες, τόσους ταλαντούχους κινηματογραφιστές ή μουσικούς, ανθρώπους του λόγου και του θεάτρου, για να σταθώ σε μερικά μόνο παραδείγματα; Πίσω από τις μεμψιμοιρίες και τις στρεβλώσεις μπορούμε να δούμε **μια Ελλάδα με οντότητα, την Ελλάδα που δημιουργεί.**

Πώς απαντούμε λοιπόν εμείς, οι πολίτες συγκεκριμένων χωρών αλλά και της Ευρώπης, στις μεγάλες προκλήσεις: στη ρύθμιση της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, στην πολιτική νομιμοποίηση των νέων εξουσιών, στον περιορισμό της ανασφάλειας των πολιτών, αλλά και στο αίτημα για περισσότερη ελευθερία;

Οπωσδήποτε όχι με τα εργαλεία της ιδεολογίας του νεοφιλελευθερισμού. Και αυτό γιατί ο νεοφιλελευθερισμός δεν βλέπει καν τα προβλήματα. Δέσμιος των ιδεολογικών του προκαταλήψεων, θέλει την αγορά επικυρίαρχη στη λειτουργία και του πολιτικού και του κοινωνικού και του πολιτισμικού συστήματος. Αναιρεί την αυτονομία τους και την αυτοτέλεια των εσωτερικών κανόνων που τα ρυθμίζουν.

Η αγορά όμως δεν μπορεί να δώσει από μόνη της απάντηση στην παγκοσμιοποίηση. Δεν μπορεί να υποκαταστήσει την πολιτική νομιμοποίηση. Δεν μπορεί να απαντήσει στα προβλήματα των ανέργων ή των ηλικιωμένων. Και όχι μόνο αυτό: η ανεξέλεγκτη αγορά δημιουργεί αναπότρεπτα αφόρητες κοινωνικές αδικίες και συγκρούσεις.

Αυτό έχει γίνει συνείδηση στους λαούς της Ενωμένης Ευρώπης. Στη συντριπτική τους πλειοψηφία αποστρέφουν το πρόσωπό τους από τις ιδέες του νεο-φιλελευθερισμού. Δίνουν την εξουσία σε κόμματα του ευρύτερου χώρου του κοινωνικού Κέντρου και της μεταρρυθμιστικής Αριστεράς.

Ο στόχος όλων αυτών των κομμάτων, ο κεντρικός στόχος μας είναι: Να διαφυλάξουμε την αυτοτέλεια των κανόνων που ορίζουν το πολιτικό σύστημα, το κοινωνικό, το οικονομικό, το πολιτισμικό. Να εξασφαλίσουμε την ισορροπία μεταξύ της παραγωγικότητας, της δημοκρατίας, της αλληλεγγύης, της αυτοπραγμάτωσης.

Και τίθεται το ερώτημα: Πώς; Μέσω της Ευρώπης. Αλλά ποιας Ευρώπης; Αν η Ευρώπη στην οποία βασιζόμαστε δεν είναι μόνο η

Ευρώπη των αγορών, ποια είναι τα χαρακτηριστικά της; Και ακόμη: αρκεί μόνο η Ευρώπη;

Φίλες και φίλοι,

Την απάντηση στα ερωτήματα αυτά μπορούμε να βρούμε ανιχνεύοντας τους δεσμούς μας. Ανιχνεύοντας πρώτα **το τι μας ενώνει**.

Η ευρωπαϊκή ταυτότητα δεν είναι θέμα μόνο ενιαίας αγοράς ή Οικονομικής και Νομισματικής Ενοποίησης. Η ευρωπαϊκή ταυτότητα αφορά **αρχές, αξίες, παιδεία, πολιτισμό**.

Ο πολιτισμός μας οικοδομείται *πρώτον* πάνω στις **θεμελιώδεις αρχές του Διαφωτισμού**, αρχές που διαποτίζουν όλο το θεσμικό μας οικοδόμημα αλλά και την ατομική ζωή και τις ατομικές στάσεις. Στις αρχές της δημοκρατίας, της ισότητας, της κοινωνικής δικαιοσύνης. Αλλά - και θέλω να επιμείνω σε αυτό το σημείο - και της ελευθερίας. Και ο λόγος που επιμένω είναι γιατί στη χώρα μας, μια χώρα που, εδώ και τριάντα χρόνια ζει μια πρωτόγνωρη εμπειρία δημοκρατικής ομαλότητας, η ελευθερία και το αναγκαίο συμπλήρωμά της, η ευθύνη, δεν έχουν βρει τη θέση που τους αρμόζει. Η ελληνική δημοκρατική παράδοση έχει οικοδομηθεί κυρίως γύρω από την έννοια της ισότητας και πολύ λίγο, έως ελάχιστα, γύρω από την έννοια της ελευθερίας. Γι' αυτό και οι συνεχείς κρατικές παρεμβάσεις. Γι' αυτό και η τάση προς την ισοπέδωση, προς την ευκολία του ελάχιστου κοινού παρονομαστή. Η ποιότητα όμως μιας σύγχρονης δημοκρατίας συναρτάται από την ισόρροπη ανάπτυξη και των δύο. Απαιτεί κοινωνική ευθύνη. Προτάσσει την κοινωνία των πολιτών.

Αυτό είναι ζητούμενο δικό μας, αλλά νομίζω και αρκετών χωρών της Ανατολικής Ευρώπης.

Δεύτερον ο πολιτισμός μας, ο κοινός ευρωπαϊκός πολιτισμός, οικοδομείται πάνω και σε αξίες ευρύτερης κλίμακας **σε αρχές που αφορούν τη διεθνή συμβίωση**. Στις αξίες της ειρήνης, της συνεργασίας μεταξύ των λαών, της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών. Στον σεβασμό του διεθνούς δικαίου. Αξίες που εμείς οι Έλληνες ζώντας στα νοτιοανατολικά σύνορα της Ευρώπης σεβόμαστε ιδιαίτερα. Αυτό το αυτονόητο για τη δυτική Ευρώπη, πρέπει να γίνει αυτονόητο και στην ανατολική.

Φίλες και φίλοι,

Αυτές οι αξίες είναι πολύτιμες. Έγιναν αγώνες και επαναστάσεις για να κατακτηθούν, για να εμπεδωθούν. Πρέπει να τις διαφυλάξουμε, αλλά και να εμβαθύνουμε σε αυτές. Να πλουτίσουμε το περιεχόμενό τους. Να βρούμε τρόπους ώστε να συνθέσουμε ένα καινούριο σύγχρονο αξιακό σύστημα.

Όμως όλα αυτά δεν αρκούν. Η Ευρώπη που θα μας επιτρέψει να προχωρήσουμε είναι η Ευρώπη που αναδύεται όχι μόνο μέσα από αυτά που μας ενώνουν αλλά και από αυτά μας διαχωρίζουν. **Η Ευρώπη όχι μόνο των κοινών αξιών αλλά και της διαφορετικότητάς μας.**

Ακούμε, ως μόνιμη επωδó μιας εύκολης καταστροφολογίας, ότι ο κόσμος ομογενοποιείται, ότι όλα γίνονται ίδια. Κάποιες εξελίξεις το επιβεβαιώνουν, δημιουργούν εντυπώσεις. Άλλες πάλι καταδεικνύουν

ακριβώς το αντίθετο. Γιατί είναι υπαρκτές και οι αντιστάσεις και οι οδοί διακριτής εξέλιξης. Υπάρχουν στις διαφορετικές παραδόσεις των λαών της Ευρώπης, στην ποικιλία των νοοτροπιών και των στάσεων ζωής, στον πλούτο των γλωσσών, των κοινοτήτων, των τρόπων ζωής. Τις διαπιστώνουν όσοι αγωνίζονται μάταια να εντοπίσουν την ουσία της Ευρώπης, παραδέρνοντας ανάμεσα σε θρησκευτικά, σε γλωσσικά, σε πολιτικά ή οικονομικά κριτήρια. Η εντύπωση της ομογενοποίησης της Ευρώπης είναι εσφαλμένη. Γιατί η Ευρώπη αγκαλιάζει μία, αλλά και πολλές διακριτές πραγματικότητες. Γιατί η Ευρώπη οικοδομείται πάνω στην ιδέα της ενότητας μέσα από τη διαφορά. Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός χτίστηκε πάνω στο άνοιγμα προς τον Άλλο, στο ενδιαφέρον για το τι συμβαίνει εκεί έξω, στην αίσθηση της οικουμενικότητας μέσα από τη διαφορά.

Η Ευρώπη στην οποία προσβλέπουμε είναι η Ευρώπη που πιστεύει στην πολυφωνία, στην ανεκτικότητα, στην αξία του εμπλουτισμού, στη αξιοποίηση της συνάντησης με τους άλλους. Που μέσα από διάφορους μηχανισμούς καλλιεργεί την πολυπολιτισμικότητα. Που διαμορφώνει ένα πλαίσιο συμβατό με τις αξίες της δημοκρατίας και των ατομικών δικαιωμάτων όπου μπορούν να εκφρασθούν όλοι οι πολίτες. **Που αποτελεί λιγότερο έναν ενιαίο πολιτισμό και περισσότερο έναν χώρο στον οποίο μπορούν να ανθίσουν πολλοί πολιτισμοί, πολλοί τρόποι ζωής, πολλά ιδανικά.**

Φίλες και φίλοι,

Η Ευρώπη που μπορεί να βοηθήσει για να αντιμετωπίσουμε τα μεγάλα προβλήματα των καιρών είναι πολιτικός στόχος. Είναι η Ευρώπη ως πολιτικό όραμα, που θα οικοδομείται συγχρόνως σε

υπερεθνικό, σε εθνικό και σε τοπικό επίπεδο. Και για την ολοκλήρωση ενός τέτοιου εφικτού οράματος θα πρέπει:

Να επιταχυνθεί η πολιτική ενοποίηση της Ένωσης.

Να αναληφθούν πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων: της ανεργίας, του κοινωνικού αποκλεισμού, της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, των πόλεων αλλά και της υπαίθρου.

Να ενισχυθεί η κοινότητα της γνώσης και της έρευνας.

Να αναληφθούν πρωτοβουλίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Να εξασφαλισθούν νέοι δίαυλοι επικοινωνίας με τους πολίτες της Ευρώπης στην καθημερινή ζωής τους.

Να ενθαρρυνθεί η πολιτισμική δημιουργία.

Να προωθηθεί η ευρωπαϊκή εξωτερική πολιτική και άμυνα, αλλά και η ιδέα της δημιουργίας ενός νέου πλέγματος ρυθμίσεων της παγκόσμιας αγοράς.

Φίλες και φίλοι,

Αυτός ο προσεκτικός και πολύπλευρος βηματισμός στην κατεύθυνση μιας Ευρώπης δημιουργικής, παραγωγικής, κοινωνικά δίκαιης, ανεκτικής και πολυπολιτισμικής είναι το πιο αποφασιστικό μέσο για να αντιμετωπίσουμε τις προκλήσεις της εποχής μας. Μέσα από αυτή την πορεία θα προκύψει και η ταυτότητά μας.

Και σε αυτό χρειάζεται η συστράτευση όλων. Γιατί η ταυτότητα της Ευρώπης δεν θα προκύψει από αυτοματισμούς οιοδήποτε

συστήματος, αλλά από τις προσπάθειες και τους αγώνες αυτών που θα θελήσουν να τη συμπροσδιορίσουν.

Αυτών που θα συσπειρωθούν για τη δημιουργία μιας νέας συλλογικότητας που θα αυτοπροσδιορίζεται, αλλά και θα αγωνίζεται να διαμορφωθεί ένας καινούριος κόσμος. Μιας συλλογικότητας, σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά και μιας συλλογικότητας εξίσου δυνατής, δημιουργικής και ανταγωνιστικής, στις περιφέρειες και και τις τοπικές κοινωνίες. Μιας συλλογικότητας την οποία θα ονόμαζα συλλογικότητα της ευθύνης και της δημιουργίας.

Στην Ευρώπη του 2000 θα μας ενώνουν οι κοινές αξίες και αρχές μας, θα μας διακρίνουν η πολιτισμική ταυτότητα και δημιουργικότητά μας, θα μας συσπειρώνουν οι στόχοι για ένα συλλογικό όραμα για την Ευρώπη.